

AZ IGÉNYPONTOK SZEREPE A SZABADALMI JOGBAN – IV. RÉSZ A SZABADALMI OLTALOM TERJEDELME, BITORLÁSA ÉS AZ EKVIVALENCIA ELVE

A cikksorozat eme befejező részében a szabadalmi igénypontoknak a szabadalmi oltalom terjedelmében és a szabadalombitorlás megítélésében betöltött szerepét vizsgáljuk. Elsőként röviden bemutatjuk, hogy mennyiben más természetű a szabadalmi oltalomból fakadó monopoljog a többi iparjogvédelmi oltalmi formához képest. Ezt követően a szabadalom terjedelmével és a bitorlás intézményével foglalkozunk az Európai Szabadalmi Egyezmény, illetve a magyar szabadalmi törvény keretein belül. Ehhez kapcsolódóan részletesen tárgyaljuk az ekvivalencia elvét, kitekintéssel a külföldi országok joggyakorlatára, és egy példán keresztül illusztráljuk, hogy milyen gyakorlati problémákat vet fel az ekvivalenciaelv alkalmazása.

1. A szabadalmi oltalom jelentősége

A szabadalmi oltalom és szabadalombitorlás kérdésének részletes tárgyalása előtt érdemes kitérni egy kicsit a szabadalom mint monopoljog jelentőségére és természetére. Mint a cikksorozat 1. részében említettük, a szabadalmi oltalom abban nyer kifejezést, hogy a szabadalmi igénypontokat az egyes országok szabadalmi törvényei (illetve regionális szabadalmi egyezmények) jogi erővel ruházzák fel, a szabadalmi jogok megsértői (vagyis a szabadalombitorlók) számára pedig különböző joghátrányokat helyeznek kilátásba. A szabadalmi oltalom abszolút jellegű – mindenkiel szemben érvényesül adott földrajzi területen (ti. amely területre, tipikusan államra kiterjedő hatállyal a szabadalmat megadták).

Magyarországon a szabadalom (és a szabadalmi oltalom jellegű használatiminta-oltalom) a szellemi tulajdon védelméhez kapcsolódó egyetlen olyan gazdasági monopoljog, amely másokat a szó „legfájdalmasabb” értelmében korlátoz. Az egyéb szellemi tulajdonhoz fűződő jogi oltalmi formák (csak hogy a legfontosabbakat említsük: védjegy, formatervezésiminta-oltalom, szerzői jog) mások számára nem jelentenek leküzdhetetlen akadályt a piacra lépés szempontjából.

Formatervezésiminta-oltalomban csak a termék külső esztétikai jegyei részesülhetnek, a célzott műszaki funkció által meghatározott formai kialakítások nem.²⁰ Emiatt a piacra betörni vágyó új gyártó/forgalmazó a termékét mindig ki tudja alakítani a már védett for-

²⁰ 2001. évi XLVIII. tv. [a formatervezési minták oltalmáról] 6. §.

máktól eltérően. A formatervezésiminta-oltalom csak azt hivatott megakadályozni, hogy harmadik fél a formatervezési költségeket megspórolva más mintáját utánozza, és ezáltal saját magát kedvezőbb piaci helyzetbe hozza.

A szerzői jogi védelem szintén a mű kifejeződésének, azaz „megjelenési formájának” jogosulatlan használatát zárja ki, és nem a mű mögött álló absztraktabb ideát, elvet, ötletet. Például (dr. Bobrovsky Jenő hasonlatát idézve²¹) a Leonard Bernstein *West Side Story* című musicaljében megjelenő téma – az ellenségeskedő családokból származó fiatalok tragikus szerelme – mint idea akkor sem sértené Shakespeare Rómeó és Júlia című művének szerzői jogát, ha azon még fennállna ilyen.

A formatervezési minták és a szerzői jog alá eső alkotások esetében olyan, bizonyos kreativitást feltételező eredeti minta/alkotás keletkezik, amely korábban nem létezett, így annak kizárása a közkincsből nem lehet senki számára sérelmes.

A védjegy esetében, bár lehet olyan ábrás vagy térbeli eleme, amely formatervezésiminta-oltalmi, illetve szerzői jogi védelemre is igényt tarthatna, ez nem követelmény. A védjegy funkciója az áruk/szolgáltatások, illetve a piaci szereplők egymástól való megkülönböztetése. Előfordulhat, hogy a védjegy, különösen a szövegvédjegy, a közkincsből emel ki meglévő szavakat, formákat, színeket, (sőt hangokat, illatokat, mozgássorokat), azonban egy jól elkülönített célra – ti. olyan áruk, illetve szolgáltatások megkülönböztetésére, amelyekre nézve a közkincsnek minősülő megjelölés semleges, vagyis nem tekinthető a forgalomban az áru vagy a szolgáltatás fajtája, minősége, mennyisége, rendeltetése stb. feltüntetésére használt megjelölésnek, és nem is olyan megjelölés, amelyet az általános nyelvhasználatban, illetve az üzleti kapcsolatokban állandóan és szokásosan alkalmaznak.²² Bizonyos elemek monopolizálása azonban védjegyek esetén is tilos, ugyanis ellehetetleníthetné más piaci szereplők hasonló áruinak forgalmazását, illetve hasonló szolgáltatások nyújtását. Idetartozik például az olyan megjelölés oltalom alá helyezésének tilalma, amely kizárólag olyan formából áll, amely az áru jellegéből következik, vagy amely a célzott műszaki hatás eléréséhez szükséges, illetve amely az áru értékének a lényegét hordozza.²³

Egyrészt megállapíthatjuk, hogy a fenti oltalmi formák csak komplementer jelleggel érvényesülhetnek a szabadalmi oltalom mellett, hiszen a szabadalom lényegi elemét képező célzott műszaki hatás által meghatározott forma sem formatervezésiminta-oltalom, sem védjegyoltalom tárgyát nem képezheti, illetve a szabadalmi oltalom által felőlelt mögöttes elv, ötlet nem részesülhet szerzői jogi oltalomban (legfeljebb annak egy konkrét kifejeződése – például a berendezés használati útmutatója).

²¹ *Bobrovsky Jenő*: Az enyém, a tied és a miénk a szellemi tulajdonban [elektronikus formában megjelent esszé, www.mie.org.hu (a Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület honlapja)].

²² 1997. évi XI. tv. [a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról] 2. § (2) bekezdés a) pont.

²³ 1997. évi XI. tv. 2. § (2) bekezdés b) pont.

Másrészt a fenti oltalmi formákról elmondhatjuk, hogy harmadik felet nem zárnak ki ténylegesen a piacról, ezért harmadik fél számára *ab ovo* nem lehet sérelmes a korábbi formatervezésiminta-oltalom, szerzői jogi oltalom vagy védjegyoltalom.

Nem ez a helyzet a szabadalmi oltalom esetében. A szabadalom igenis húsba vágó korlátozást jelenthet, gondoljunk csak az úttörő találmányokra, amelyek egy új technológia alapköveit fektetik le. Az ilyen „alapszabadalmak” valós monopolhelyzetet teremtenek, és egyedül a kényszerengedély intézménye biztosítja, hogy legalább licencdíj fejében más is hasznosíthassa a szabadalom tárgyát képező találmányt (persze csak ha a szabadalmas saját maga nem képes a piaci szükségletet kielégíteni).

A szabadalmazhatóság követelménye az újdonság, tehát a szabadalmazható találmány elvileg nem képezi a közkinccs részét. Ugyanakkor a műszaki, illetve a természettudományokban az alkotás mindig szigorúan a természet által *eleve adott* keretek között folyik. A feltaláló sok esetben a természetben potenciálisan mindig is létező jelenségeket, elemeket, anyagokat mintegy felfedezi, és az emberiség szolgálatába állítja – ez utóbbival válik a *felfedezés* szabadalmazható *találmánnyá*. Ebből a szempontból szerencsésebb a találmányra mint a közkinccs „lappangó részére” tekinteni, amely potenciálisan mindig is létezett, csak nem volt róla tudomásunk. Különösen igaz ez génszekvenciák, fehérjék stb. izolálására mint találmányra,²⁴ amelyeknek nem kérdéses a korábbtól fogva fennálló létezése.

A természet és természeti törvények által behatárolt műszaki megoldások korlátossága miatt különösen fontos, hogy ne keletkezessen olyan szabadalmi oltalom, amely érdemtelenül képez harmadik felek számára valós és adott esetben megkerülhetetlen akadályt. Ugyanakkor ha egy találmány valóban új és a technika állásához képest az adott területen jártas szakember számára nem nyilvánvaló kontribúciót eredményez, akkor annak közkinccs tételeét honorálni kell, hiszen a technikai fejlődés azáltal mozdítható elő, ha a feltalálónak vagy jogutódjának *érdekében áll* a találmányát nyilvánosságra hozni, és idővel azt a hasznosítás szempontjából is közkinccsé tenni.

Ezt a szemléletet tükrözi az 1995. évi XXXIII. törvény (továbbiakban Szt.) indoklása is:
„A szabadalmi oltalom ... a találmány nyilvánosságra hozatala fejében időleges hasznosítási monopolhelyzetet biztosít.”

A következőkben áttérünk a szabadalom mint monopoljog terjedelmének ismertetésére és a monopolhelyzet biztosításának jogi eszközére – a szabadalmi oltalom intézményére.

²⁴ L. Szt. 5/A. § (2).

2. Az oltalom terjedelme és a bitorlás

Magyarország területén érvényes szabadalmi oltalom háromféleképpen szerezhető: (i) a Magyar Szabadalmi Hivatal (továbbiakban: MSZH) előtt lefolytatott nemzeti eljárás eredményeként, (ii) a Szabadalmi Együttműködési Szerződés²⁵ (Patent Cooperation Treaty – PCT) keretében Magyarországra kiterjedő hatállyal tett és magyar nemzeti szakaszba lépő szabadalom engedélyezésével, és (iii) az Európai Szabadalmi Egyezmény²⁶ (ESZE) alapján az Európai Szabadalmi Hivatal (továbbiakban: ESZH) előtt lefolytatott eljárásban megadott, majd Magyarországon érvényesített európai szabadalom révén.

Az (i) pontba sorolhatóak a Párizsi Unió Egyezmény (PUE) keretében tett magyar nemzeti bejelentések is. Mivel a PUE elsődleges célja éppen a nemzeti elbánás elvének érvényesítése, így a PUE lényegében csak az elsőbbség kérdésében jelent eltérő szabályozást a magyar nemzeti úton tett szabadalmak előtt nyitva álló belső elsőbbség intézményéhez képest.²⁷

A (ii) pontban szereplő PCT elsősorban eljárásjogi intézmény, amely a szerződő államokban egységes bejelentést biztosít, egységes alaki követelményekkel. A szabadalmi oltalom terjedelmével, a hozzá fűződő jogosultságokkal vagy azok érvényesítésével kapcsolatos érdemi szabályozó rendelkezéseket nem tartalmaz.

A (iii) pontban szereplő európai szabadalmak esetében az ESZE az oltalomból folyó jogosultságok, így a szabadalmi jogok megsértését jelentő bitorlás kérdését is a nemzeti jogszabályok körébe utalja:

ESZE 64. cikk – Az európai szabadalmi oltalom tartalma

(1) Az európai szabadalom alapján a szabadalom jogosultja – a (2) bekezdésben foglaltak figyelembevételével – a megadásról szóló értesítés meghirdetésének napjától kezdve mindegyik Szerződő Államban, amelyre kiterjedő hatállyal a szabadalmat megadták, ugyanolyan jogokkal rendelkezik, mint amelyek az érintett államban nemzeti úton megadott szabadalomtól erednének.

(2) Ha az európai szabadalom tárgya eljárás, a szabadalmi oltalom kiterjed az ilyen eljárással közvetlenül előállított termékre is.

(3) Az európai szabadalom bitorlása esetén a nemzeti jog szerint kell eljárni.

Tehát minden Magyarországon érvényes szabadalomra nézve a szabadalomhoz fűződő jogok és a szabadalmi oltalom megsértésének kérdésében egységesen a magyar Szt. rendelkezései alkalmazandóak – függetlenül attól, hogy a fenti három út közül melyikben adták meg a szabadalmat.

²⁵ 1970. évi június 19-én Washingtonban kelt Szabadalmi Együttműködési Szerződés (Patent Cooperation Treaty).

²⁶ 1973. október 5-i Müncheneri Egyezmény.

²⁷ L. a cikksorozat III. részét.

A szabadalomhoz fűződő jogosultságok pozitív oldaláról az Szt. lényegében nem rendelkezik, az Szt. 19. § (1) bekezdése ugyan kimondja a találmány hasznosításának kizárólagos jogát, azonban semmiféle rendelkezést nem tartalmaz a hasznosítás tényleges biztosítására:

Szt. 19. § (1) *A szabadalmi oltalom alapján a szabadalom jogosultjának – a szabadalmasnak – kizárólagos joga van a találmány hasznosítására.*

Magyarország a szabadalmi oltalom valós tartalma kizárási hatalmasságban nyilvánul meg:

Szt. 19. § (2) *A kizárólagos hasznosítási jog alapján a szabadalmas bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül*

a) előállítja, használja, forgalomba hozza, illetve forgalomba hozatalra ajánlja a találmány tárgyát képező terméket, vagy e terméket ilyen célból raktáron tartja vagy az országba behozza;

b) használja a találmány tárgyát képező eljárást, vagy – ha tud arról, illetve a körülmények alapján nyilvánvaló, hogy az eljárás nem használható a szabadalmas engedélye nélkül – másnak az eljárást használatra ajánlja;

c) előállítja, használja, forgalomba hozza, illetve forgalomba hozatalra ajánlja, vagy ilyen célból raktáron tartja vagy az országba behozza a találmány tárgyát képező eljárással közvetlenül előállított terméket.

A szabadalmi oltalom megsértését, vagyis a szabadalombitorlás kérdését az Szt. 35. § (1) bekezdése határozza meg:

Szt. 35. § (1) *Szabadalombitorlást követ el, aki a szabadalmi oltalom alatt álló találmányt jogosulatlanul hasznosítja.*

A szabadalombitorlás megítéléséhez mindenekelőtt tisztázni kell, hogy mire terjed ki a szabadalmi oltalom, vagyis mi a szabadalmi oltalom terjedelme. Azt láttuk, hogy az ESZE a szabadalmi oltalom tartalma (vagyis a szabadalomhoz fűződő jogosultságok) és a szabadalombitorlás kérdésében a szabályozást nemzeti hatáskörbe utalja – azonban a szabadalmi oltalom terjedelmére vonatkozóan az ESZE maga is tartalmaz rendelkezéseket, amelyek elsőbbséget élveznek a nemzeti szabályozással szemben:

ESZE 69. cikk – A szabadalmi oltalom terjedelme

(1) *Az európai szabadalom, illetve az európai szabadalmi bejelentés alapján fennálló oltalom terjedelmét az igénypontok határozzák meg. Az igénypontokat azonban a leírás és a rajzok alapján kell értelmezni.*

Ezzel tökéletesen összhangban áll a magyar nemzeti szabályozás, ahol az oltalom terjedelmét főszabályként az Szt. 24. § (1) bekezdése határozza meg:

Szt. 24. § (1) *A szabadalmi oltalom terjedelmét az igénypontok határozzák meg. Az igénypontokat a leírás és a rajzok alapján kell értelmezni.*

A szabadalmi oltalom terjedelmét tehát mind az Szt., mind az ESZE elsősorban az igénypontokra vezeti vissza, azzal a megkötéssel, hogy az igényponti jellemzők (angolul *feature*) értelmezését a leírás és a rajzok figyelembevételével kell végezni.

Ebből kifolyólag a szabadalombitorlás vizsgálata is elsősorban az igénypontok jellemzőibe való ütközés vizsgálatát jelenti, aminek során pusztán értelmező jelleggel lehet és kell a szabadalom egyéb részeit (leírás, rajzok) figyelembe venni. Az ESZE 69. cikke, illetve az Szt. 24. § (1) bekezdése azonban önmagában nem alkalmas a szabadalombitorlás megvalósulásának eldöntésére.

Az igényponti jellemzőket tipikusan „és”, „valamint” stb. kötőszavakkal kifejezett és kapcsolat köti össze – ez azonban korántsem jelenti, hogy az igénypontok között jogi szempontból is *konjunktív* feltételt kell érteni. Találkoztunk például olyan igazságügyi szakértői véleménnyel, amelyben az igazságügyi szakértő az igénypontok egyes jellemzőitől való eltérés ellenére megállapította a bitorlás tényét, mivel az igényponti jellemzők *többségét* megvalósulni látta a termékben. Ez az értelmezés a formatervezési mintáknál helytálló lenne – ott ugyanis valóban az olyan minta valósít meg bitorlást, amely a tájékozott felhasználóra nem tesz eltérő *összbenyomást*. Ha a formatervezési minta tárgyát szövegszerűen le kellene írni, akkor a minta leírásában nyilvánvalóan és kapcsolat kötné össze az egyes formai jellemzőket (hegyes orra van, hátul kivágott stb.), hiszen egy konkrét minta jellemzéséről van szó, amelynél az egyes formai jellemzők egyidejűleg valósulnak meg. Ennek ellenére a formatervezésiminta-oltalom terjedelmének megállapításakor a magyar törvény nem tesz és kapcsolatot az egyes jellemzők közé, hanem azt mondja, hogy a mintaoltalom kiterjed mindazokra a mintákra, amelyek a tájékozott felhasználóra nem tesznek eltérő *összbenyomást*²⁸ – vagyis amelyekben a minta jellemzőinek *többsége* (de legalább a domináns jellemzők többsége) megvalósul.

A szabadalombitorlás szempontjából tehát nem közömbös, hogy az igényponti jellemzők közt milyen kapcsolatot követelünk meg az oltalom terjedelmének meghatározásakor. Erre a magyar Szt. egyértelmű választ ad:

Szt. 24. § (2) *A szabadalmi oltalom az olyan termékre vagy eljárásra terjed ki, amelyben az igénypont összes jellemzője megvalósul.*

Ezzel analóg rendelkezést az ESZE-ben nem találunk. Ehelyett az európai szabadalmi oltalom terjedelmét meghatározó ESZE 69. cikk értelmezésére az ESZE szerves részét képező külön jegyzőkönyv született, amelynek 1. cikke hosszasan taglalja az igénypontok értelmezésének módját.

Jegyzőkönyv 1. cikk – Általános elvek

A 69. cikk nem értelmezhető oly módon, hogy az európai szabadalom alapján fennálló oltalom terjedelmét az igénypontokban használt szavak pontos, szó szerinti jelentése alapján kell érteni, és hogy a leírás és a rajzok kizárólag az igénypontokban található ellentmondások feloldására szolgálnak. Nem értelmezhető oly módon sem, hogy az igénypontok csupán iránymutatást adnának, és hogy a tényleges oltalmi kör kiterjedhet arra, ami a szakember számára

²⁸ 2001. évi XLVIII. tv. [a formatervezési minták oltalmáról] 20. § (2).

a leírás és a rajzok vizsgálata után a szabadalmas igényeként megjelenik. Ezzel ellentétben az értelmezésnek e két magyarázat között oly módon kell állást foglalnia, hogy egyaránt biztosítsa a szabadalmas megfelelő védelmét, valamint a jobbiztonságot harmadik személyek számára.

Ugyanezt a magyar Szt. 24. § (3) bekezdése valamennyivel tömörebben foglalja össze:

Szt. 24. § (3) *Az igénypontok tartalmát nem lehet kizárólag szó szerinti értelmükre korlátozni; az igénypontoknak azonban olyan jelentést sem lehet tulajdonítani, mintha azok csupán iránymutatást adnának szakember számára az oltalmazni kívánt találmány meghatározásához.*

Az igényponti jellemzők közt jogi értelemben fennálló konjunktív kapcsolatot az ESZE 69. cikkének értelmezésére született jegyzőkönyv nem ír elő – tehát elvileg a magyar bíróságok más mércét is alkalmazhatnának az európai szabadalmak bitorlása esetén, hiszen az európai szabadalmi oltalom terjedelmét pusztán a fent idézett jegyzőkönyv meglehetősen diffúz határokat kijelölő 1. cikke szabályozza. A szerződő államok joggyakorlatában ennek épp az ellenkezője szokott előfordulni – pl. az EPILADY-ügyben²⁹ a német bíróságok a jegyzőkönyvből az oltalom kiterjesztő értelmezésének lehetőségét vélték kiolvasni, míg az angol bíróságok a jegyzőkönyv ellenére is a szűkebb értelmezés mellett tették le a voksukat.³⁰

Kevésbé valószínű tehát, hogy a magyar bíróságok ne a nemzeti joggyakorlathoz igazítsák az európai szabadalmak terjedelmének értelmezését egy Magyarországon indított szabadalmibitorlási perben.

3. Az ekvivalencia elve

A szabadalmibitorlás szempontjából a szabadalmi igénypontok értelmezésének fenti kritériuma kiegészül az ekvivalencia elvével mint szubszidiárius szabállyal, amely szintén jogszabályban lefektetett intézmény – megtalálható mind a magyar Szt.-ben, mind az ESZE 69. cikkének értelmezésére született jegyzőkönyvben:

Szt. 24. § (4) *Annak megállapításakor, hogy a szabadalmi oltalom kiterjed-e valamely termékre vagy eljárásra, megfelelően figyelembe kell venni a terméknek vagy az eljárásnak az igénypontban foglaltakkal egyenértékű jellemzőit is.*

Jegyzőkönyv 2. cikk – Általános elvek

Az európai szabadalom oltalmi körének meghatározásához az olyan elemet is figyelembe kell venni, amely ekvivalens valamely igénypont által meghatározott elemmel.

Az ekvivalenciaelv tulajdonképpen egy jogi fikció, amelynek révén olyan megoldásokat is az igénypont alá esőnek kell tekinteni, amelyekben az igénypont egy vagy több jellemzője

²⁹ EP 0 101 656.

³⁰ Ezt az EPC 2007. dec. 13. előtt hatályos szövege is alátámasztotta, amely az oltalom terjedelmét még az igénypontok tartalmához kötötte (angolul terms of the claims szemben a német Inhalt terminológiával).

nem valósul meg, helyette csupán az adott igényponti jellemzőkkel *egyenértékű* (vagyis ekvivalens) jellemzők valósulnak meg.

Az ekvivalenciaelv alkalmazásának pontos kritériuma a joggyakorlattól függ, Magyarországon az Amerikából származó hármas azonossági tesztet (*triple identity test* – *Graver Tank v. Linde Air Products*) szokás alkalmazni, miszerint az ekvivalencia akkor áll fenn, ha az adott jellemző a lényegében azonos funkciót lényegében azonos módon és lényegében azonos eredménnyel teljesíti.

Az ESZE 69. cikkének értelmezéséről szóló jegyzőkönyv módosítására az ekvivalenciaelv alkalmazását részleteiben szabályozó tervezetek születtek, amelyek közül azonban egyiket sem sikerült elfogadni az ESZE 2000 változtatásait tárgyaló kormányközi diplomáciai konferencián, így végül a jegyzőkönyv csak az ekvivalenciaelv morzsáival egészülhetett ki – a 2. cikk beiktatásával.

Az ekvivalencia többféleképpen is definiálható, a WIPO 1990-es szerződéstervezetében³¹ lefektetett változat az amerikai és a hagyományos európai megközelítést egyesítette:

- Egy jellemző akkor tekinthető az igénypontban kifejezett jellemzővel ekvivalensnek, ha
- lényegében ugyanazt a funkciót lényegében ugyanolyan módon és lényegében ugyanolyan eredménnyel látja el (amerikai *triple identity test*), vagy
 - a területen jártas szakember számára nyilvánvaló, hogy az ekvivalens jellemzővel ugyanaz az eredmény érhető el, mint az igénypontban szereplővel.

A Magyar Szabadalmi Hivatal Módszertani útmutatója³² lényegében ezt a két vagylagos kritériumot egyesíti:

„Ekvivalenciáról beszélünk, ha egy ismert megoldás ismert elemét más olyan, ugyancsak ismert elemmel helyettesítjük, amelyről az is ismert, hogy alkalmas olyan funkció betöltésére, mint amit a helyettesített elem a megoldásban betöltött, és a helyettesítés nem jár a szakember számára meglepő, új hatással.” (III. fejezet, 4.3.2.8)

A Módszertani útmutatóban az ekvivalencia mint a feltalálói tevékenységet kizáró ok szerepel, ti. nyilvánvaló helyettesítést jelent. Ezzel szemben a szabadalomtorlós jogi szabályozásánál bevezetett ekvivalenciaelv egyfajta méltányossági intézményként fogható fel. A feltaláló kitalált és nyilvánosságra hozott egy új műszaki megoldást – ezért cserébe a jogalkotó nemcsak az igénypontok által szó szerint meghatározott megoldások hasznosítására biztosít számára (vagy jogutódja számára) kizárólagos jogokat, hanem az ekvivalensnek tekintett megoldásokra is *automatikusan* kiterjeszti a szabadalom oltalmi körét [lásd Szt. 24. § (4) bekezdése].

Fontos kiemelni, hogy az ekvivalenciaelv alkalmazása az újdonságvizsgálatnál nem mérülhet fel – az *egyenértékű* jellemzőket nem tekintjük *azonos* jellemzőknek, mint ahogy az

³¹ Draft Treaty on the Harmonization of Patent Laws, art. 21 (1).

³² A szabadalmi ügyintézés módszertani útmutatója. MSZH, Budapest, 2001.

ESZH Módszertani útmutatója³³ ezt egyértelműen le is szögezi.³⁴ Az ekvivalens jellemzőt tartalmazó, korábban nyilvánosságra jutott megoldás tehát nem lehet újdonságrontó a későbbi találmányra nézve, hanem pusztán a feltalálói tevékenységet kérdőjelezi meg.

4. Az ekvivalencia elvének korlátai

Ki kell még térnünk az ekvivalenciaelv alkalmazásának feltételeire, korlátaira. Miért is van erre egyáltalán szükség, miért nem lehet az ekvivalenciaelvet például a hármasszós azonossági teszt vagy a WIPO szerződésstervezetében javasolt nyilvánvalósági teszt alapján mechanikusan alkalmazni? A legfontosabb problémát az jelenti, hogy nem mindegy, az elsőbbség, a bejelentési nap (esetleg a közzététel) vagy a bitorlás időpontjában kell-e vizsgálni a helyettesítő jellemző és az igényponti jellemző ekvivalenciáját. Előfordulhat ugyanis, hogy a helyettesítő jellemző az elsőbbség vagy a bejelentési nap időpontjában még egyáltalán nem volt ismert.

4.1. Az ekvivalencia időbeliségének problematikája

Ha a bitorlás időpontjában vizsgáljuk az ekvivalenciát, a kérdés úgy fogalmazódik meg, a bitorlaskör nyilvánvaló-e a szakember számára, hogy a helyettesítő jellemzővel kiválthatja az igényponti jellemzőt. Az ekvivalencia elvének ilyen értelemezése mellett, az oltalmi kör időben változik, hiszen olyan későbbi megoldások is belekerülnek, amelyeknek egy vagy több jellemzője a szabadalom elsőbbsége vagy bejelentési napja idején még nem is volt ismert. Ugyanakkor ha az ekvivalenciaelv nem terjed ki olyan helyettesítő jellemzőkre, amelyek csak a szabadalom bejelentését követően váltak ismertté, de amelyekkel például a szabadalmi igénypont valamely jellemzője utóbb triviális módon megkerülhető, akkor a szabadalom elveszíti az értékét. Ez gyakorlatilag a találmány hasznosítási monopóljoggal való honorálásának elmaradását jelenti, holott a helyettesítés nem feltétlenül érinti a szabadalmaztatott találmány lényegét (például a tárgyi kör egy jellemzőjét váltották ki az új technológia szerinti jellemzővel).

Bár az MSZH Módszertani útmutatója elvi élel zárja ki a feltalálói tevékenységet ekvivalens jellemzők esetén, azonban speciális esetekben mégsem kizárt, hogy a későbbi megoldás a helyettesítő jellemzővel akár szabadalmazható is. Ilyen speciális helyzet, amikor a korábbi ekvivalens megoldás a technika állásának teljes kiterjesztésű részéhez tartozik, vagyis korábbi elsőbbségű, de csak utóbb nyilvánosságra jutott szabadalmi bejelentés ismerteti. Így a korábbi ekvivalens megoldás a feltalálói tevékenységet nem kérdőjelezheti meg, viszont

³³ Guidelines for Examination in the European Patent Office (rövidítve: GL).

³⁴ „when considering novelty, it is not correct to interpret the teaching of a document as embracing well-known equivalents which are not disclosed in the documents; this is a matter of obviousness” (GL. C-IV, 9.2).

nem is újdonságrontó, így a későbbi elsőbbségű szabadalmi bejelentés szintén szabadalmazható lehet.³⁵

A másik speciális helyzet, amikor a helyettesítés új anyaggal, eszközzel, eljárással történik.

Ekvivalens jellemzőről akkor beszélünk, amikor jól tudjuk, hogy a két jellemző különböző (pl. réz és alumínium), azonban céljukat, funkciójukat, hatásukat tekintve egyformán viselkednek (mindkettő jó elektromos vezető). Az ESZE, illetve az azzal harmonizált Szt. szerint a feltalálói tevékenység egyetlen kritériuma, hogy a találmány ne legyen nyilvánvaló a szakember számára a technika állásához képest. Nem szükséges viszont, hogy a találmány bármiben *másképp* viselkedjen, mint a korábbi ismert megoldás.³⁶ Az ESZE, illetve az Szt. nem tartalmaz olyan követelményeket, mint amilyen a találmány „haladó jellege” volt az RSzt.-ben:

RSzt. 3. § *A technika adott állásához képest haladást jelent a megoldás, ha annak révén eddig ki nem elégített szükséglet elégíthető ki, vagy valamely szükséglet az eddiginél előnyösebben elégíthető ki.*

Tehát ha egy megoldás egyéb oknál fogva nincs kizárva a szabadalmi oltalomban részesíthető találmányok köréből, akkor a szabadalmazhatóságnak nem feltétele, hogy a megoldás *más* célra szolgáljon, vagy azt a célt jelentősen *eltérő* módon és jelentősen *más* eredménnyel valósítsa meg, mint a technika állása. Például a réz és az alumínium esetében az elektromos vezetőképesség ugyanazon a fizikai hatásmechanizmuson alapul, és bizonyos felhasználásoknál az elektromos vezetés szempontjából elért eredmény lényegében azonosnak tekinthető.

A szabadalmazható „ekvivalens” találmányok – bár egymáshoz képest újak – átfedő oltalmi kört eredményeznek. Vagyis ha az Szt. 24. § (4) bekezdése vagy az ESZE 69. cikkének értelmezésére szolgáló jegyzőkönyv szerinti ekvivalenciaelvet mechanikusan alkalmazzuk, nemcsak a későbbi szabadalom szerinti hasznosítás valósítja meg a korábbi szabadalom bitorlását, hanem a korábbi szabadalom szerinti hasznosítás is bitorlást valósít meg a későbbi szabadalomra nézve.

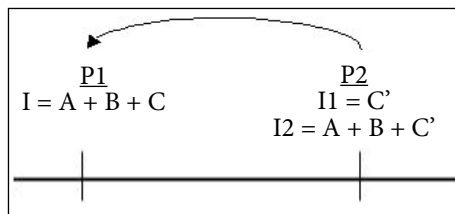
Vizsgáljuk meg például az MSZH Módszertani útmutatójában felhozott példát az ekvivalenciára:³⁷ tekintsünk egy olyan megoldást, amely csak annyiban különbözik egy másik, ismert megoldástól, hogy az ott alkalmazott elektromos motorral hajtott szivattyú helyett hidraulikus motorral hajtott szivattyút alkalmaznak. Tegyük fel, hogy a C betűvel jelölt elektromos motorral hajtott szivattyú ismert, míg a C' betűvel jelölt hidraulikus motorral hajtott szivattyú még nem. Vonatkozzon P1 szabadalom $I = A + B + C$ alakú (A és B és C jellemzőkkel meghatározott) igénypontja egy olyan berendezésre vagy eljárásra, amely elektromos motorral hajtott szivattyút (C) tartalmaz vagy alkalmaz. Egy későbbi elsőbbsé-

³⁵ Ez felveti a kettős szabadalmazás problematikáját, ahogy azt a jelen cikk sorozat 1. részében kifejtettük.

³⁶ L. pl. az ESZH T697/92 Fellebbezési Tanácsi döntését.

³⁷ MSZH Módszertani útmutató, III. fejezet, 4.3.2.8.

gű P2 szabadalom vonatkozzon az új hidraulikus motorral hajtott szivattyúra (C'-re) mint önálló megoldásra, és ennek felhasználására az ismert berendezésben vagy eljárásban, tehát A + B + C' alakú berendezésben vagy eljárásban.

Tegyük fel továbbá, hogy a C' eszköz (hidraulikus motorral hajtott szivattyú) új, és a technika állásához (különösen C-hez) képest nem nyilvánvaló, ugyanakkor az A + B + C' alakú termékben vagy eljárásban ugyanarra a célra szolgál, lényegében ugyanolyan módon és eredménnyel, mint a C eszköz (elektromos motorral hajtott szivattyú) az A + B + C alakú korábbi találmányban.

Ekkor egy $I_1 = C'$ alakú igénypont nyilván szabadalmazható P1-hez képest (feltettük ugyanis, hogy új és feltalálói tevékenységen alapuló eszközről van szó), és mivel az A + B + C' alakú megoldásban új és a technika állásához képest nem nyilvánvaló jellemző (ti. hidraulikus motorral hajtott szivattyú) szerepel, ezért egy $I_2 = A + B + C'$ alakú igénypont is szabadalmazható. (Természetesen ha valaki a hidraulikus motorral hajtott szivattyú nyilvánosságra juttatása után próbálna egy $I_2 = A + B + C'$ alakú igénypontot szabadalmaztatni, akkor az már nem alapulna feltalálói tevékenységen.)

Mivel a C' eszköz az A + B + C' alakú berendezésben vagy eljárásban ugyanarra a célra szolgál, lényegében ugyanolyan módon és eredménnyel, mint a C eszköz az A + B + C alakú berendezésben vagy eljárásban, ezért a C elektromos motorral hajtott szivattyú és a C' hidraulikus motorral hajtott szivattyú mint igényponti jellemzők ekvivalensek egymással.

A P2 szabadalom $I_2 = A + B + C'$ igénypontja szerinti berendezés (vagy eljárás) nyilvánvalóan ütközik a korábbi P1 szabadalom $I = A + B + C$ igénypontjába, ha az ekvivalenciát a bitorlási cselekmény időpontjában értékeljük (ti. akkor már nyilvánvaló a C eszköz helyettesítése az időközben feltalált C' eszközzel). Tehát ez esetben a P2 szabadalom tulajdonosa nem tudja az I_2 igénypont szerinti megoldást hasznosítani a P1 szabadalom megsértése nélkül. Ez egyfelől pozitívum, hiszen adott esetben nagyon könnyen megkerülhető lenne a P1 szabadalom, ha a C jellemző minden, a találmány szempontjából azonos tulajdonságú új C' jellemzővel kiváltható lenne, emellett a kényszerengedély intézménye pontosan ilyen helyzetekre van kitalálva – a függő szabadalom hasznosítása indokolt esetben és megfelelő licencdíj fizetése mellett a hatóság által biztosítható. Másfelől gátolhatja az innovációt, ha az ekvivalenciaelv révén későbbi megoldások (jelen esetben P2 szabadalom) tárgyára is kiterjesztjük egy korábbi szabadalom (P1) oltalmi körét. Megjegyezzük, hogy ilyen helyzetben

mindkét fél innovatív tevékenységet folytat, tehát egyik pozícióban lévő fél preferálása sem azonosítható egyértelműen az innováció támogatásával vagy éppen megakasztásával.

Fordított irányból még érdekesebb a helyzet. A fenti megfontolás alapján a P1 szabadalom $I = A + B + C$ igénypontja szerinti termék (vagy eljárás) is ütközik a későbbi P2 szabadalom $I2 = A + B + C'$ igénypontjába az ekvivalenciaelv alapján. Tehát az ekvivalenciaelv mechanikus alkalmazásával a korábbi elsőbbségű P1 szabadalom sem hasznosítható a későbbi P2 szabadalom megsértése nélkül, ami még előhasználati jog mellett is erősen sérelmes a P1 szabadalom jogosultja számára, hiszen az előhasználati jog csak meglehetősen korlátozott jogokat biztosít, és azt is csak a sértett szabadalom elsőbbsége előtt megkezdett használat folytatásához.³⁸

Hasonlóan, fennálló jogok visszaható hatályú korlátozását jelenti, ha az $A + B + C$ megoldás ugyan nem képezte szabadalom tárgyát, de korábbról fogva ismert volt, és ezt a közkincsnek számító megoldást a P2 szabadalom utólag monopolizálhatná az ekvivalenciaelv révén.

Szemmel láthatóan nem elégséges az ekvivalens jellemzőkkel megvalósuló megoldások elvi élel történő bevonása az oltalmi körbe, mint ahogy azt az ESZE-hez fűzött jegyzőkönyv, illetve az Szt. teszi, hanem emellett az ekvivalenciaelv alkalmazhatóságának korlátait is pontosan definiálni kell.

4.2. Külföldi joggyakorlat

Az AIPPI 2003-ban foglalkozott az ekvivalenciaelv alkalmazásának nemzeti gyakorlatával. Az erre vonatkozó Q175 kérdőívet megválaszoló nemzeti csoportok válaszaiból igen sokszínű kép rajzolódott ki – a fenti kérdésekben koránt sincs konszenzus az egyes országok között, illetve számos országban (mint például Magyarországon is) még nincs kialakult joggyakorlat az ekvivalencia elvének speciálisabb aspektusaira nézve.

Az amerikai joggyakorlatban az ekvivalenciaelv elsősorban a szabadalmas érdekeit védi. A szabadalmas a bejelentés kidolgozásakor nem gondolhat mindenre előre, nem tudja kizárni azokat a triviális helyettesítő jellemzőket, amelyek majd csak később válnak ismertté. Éppen ezért az ekvivalencia elvét nem a bejelentési napra visszavetítve, hanem a bitorlás idején tekintik, így az ekvivalenciaelv azokkal a jövőbeli új helyettesítő jellemzőkkel szemben is védi a szabadalmast, amelyekkel a találmány elvének módosítása nélkül megkerülhetővé válna az oltalmi kör. Szépen illusztrálja ezt a megközelítést az Egyesült Államok

³⁸ Szt. 21. § (1) Előhasználati jog illeti meg azt, aki az *elsőbbség napja előtt kezdte meg* a találmány tárgyának belföldön, jóhiszeműen és gazdasági tevékenysége körében történő előállítását vagy használatát, vagy annak érdekében komoly előkészületet tett.

Szt. 21. § (3) Az előhasználóval szemben a szabadalmi oltalom – az előállításnak, a használatnak, illetőleg az előkészületnek az *elsőbbség napján meglévő mértékéig* – hatálytalan. ...

Szövetségi Fellebbviteli Bírósága³⁹ által hozott döntés indoklása a *Chiuminata v. Cardinal Industries* ügyben.

„Az ekvivalencia elve azért szükséges, mert a jövőt nem lehet megjósolni. A technológia előrehaladásával előfordulhat, hogy a szabadalom megadását követően a találmány egy olyan változatát fejlesztik ki, amely a szabadalmi igényponttól csak lényegtelen mértékben tér el, így azt bitorlársként kell értékelni. Az ilyen, később kifejlesztett technológián alapuló változatot képtelenség lett volna a szabadalomban kifejteni.”⁴⁰

Az amerikai megközelítésben tehát az $I2 = A + B + C'$ igénypont szerinti megoldás beleeshet a P1 szabadalom oltalmi körébe, amennyiben a C' jellemzőre teljesül a szintén Amerikából származó hármas azonossági teszt (*triple identity test – Graver Tank v. Linde Air Products*).

A harmadik fél jogainak visszamenő hatályú korlátozását az USA-ban szintén a precedensjog zárja ki – a *Lemelson v. General Mills*-ügyben hozott döntés kimondja, hogy az ekvivalenciaelvet nem lehet úgy értelmezni, hogy azáltal a szabadalom oltalmi köre a technika állásához tartozó korábbi megoldásra vagy annak nyilvánvaló variánsára is kiterjedjen.

Ez utóbbi jogeset alapján a későbbi P2 szabadalom még az ekvivalenciaelv révén sem terjedhetne ki a korábbi P1 szabadalom tárgyát képező A + B + C alakú megoldásra.

Japánban szintén a bitorlási cselekmény megvalósulásakor vizsgálják az ekvivalencia kérdését, és ugyancsak ügyelnek rá, hogy a technika állásához tartozó, vagy abból szakember számára nyilvánvaló módon levezethető megoldások ne essenek utólag bele egy későbbi szabadalom oltalmi körébe. A japán bíróságok által használt ötlépéses teszt hasonló elveket fektet le, mint amelyeket az amerikai precedensjogban láttunk.⁴¹

³⁹ United States Court of Appeals for the Federal Circuit.

⁴⁰ „The doctrine of equivalents is necessary because one cannot predict the future. Due to technological advances, a variant of an invention may be developed after the patent is granted, and that variant may constitute so insubstantial a change from what is claimed in the patent that it should be held to be an infringement. Such a variant, based on after-developed technology, could not have been disclosed in the patent” (*Chiuminata v. Cardinal Industries*, 1998).

⁴¹ A japán bírósági gyakorlat „tesztje” az ekvivalenciaelv alkalmazhatóságára (AIPPI Summary Report – Q175):

„(1) The portion of the claimed invention that is different from the accused product is not a substantial part of the claimed invention;

(2) The purpose of the invention is still performed by the accused product which replaces that portion by another thing or process, and the same operation and effect as those of the invention are attained by the accused product;

(3) The above replacement could have been easily conceived by a person skilled in the art *at the time of manufacture of the accused product*;

(4) The accused product was not part of any publicly known technology or knowledge at the time of the filing of the application, and could not have been easily conceived by a person skilled in the art based on existing knowledge of the art at the time of filing; and

(5) There are no special circumstances such as where the accused product was intentionally excluded from the claim by the patentee during the prosecution of patent (*file wrapper estoppel*).”

Az AIPPI 2003-as felmérése alapján a szabadalmi oltalom terjedelme az ekvivalenciaelv révén ugyancsak változhat Franciaországban, Németországban, Hollandiában, a Cseh Köztársaságban, Koreában és Brazíliában.

Ezzel szemben Kolumbiában, Paraguayban, Oroszországban és Mexikóban a bejelentési nap, míg Svédországban, Lengyelországban és Dániában az elsőbbség időpontja az irányadó az ekvivalenciaelv alkalmazásánál.

Érdekes megjegyezni, hogy Angliában a bitorlás tényének megállapítására szolgáló „protokollkérdések” nem a bitorlás időpontját, de nem is a bejelentési, illetve elsőbbségi napot tekintik mérvadó dátumnak, hanem a közzététel napjára vetítik vissza az ekvivalencia kérdését.⁴² Ezt a joggyakorlatot követi Ausztrália és némi különbséggel Kanada is.

4.3. A magyar joggyakorlat

Az AIPPI vizsgálódása során a magyar csoport a fent ismertetett amerikai és japán joggyakorlattal ellentétes álláspontra helyezkedett, hangsúlyozva, hogy az ekvivalenciaelv révén nem változhat meg az oltalmi kör terjedelme, vagyis az új technológiákon alapuló megoldások nem eshetnek a szabadalom oltalmi körébe. Ebben a megközelítésben a későbbi P2 szabadalom új C' eszközt alkalmazó A + B + C' berendezése (vagy eljárása) nem bitorolja a korábbi P1 szabadalom I1 igénypontját – vagyis az új C' eszköz segítségével megkerülhető a P1 szabadalom. Ezt a gondolatmenetet követve ez a helyzet akkor is fennáll, ha az A + B + C' berendezést nem a C' eszköz feltalálója ismerteti a P2 szabadalmi bejelentésben, hanem az a C' eszköz nyilvánosságra jutása (pl. a P2 szabadalmi bejelentés közzététele) után bárki számára evidens helyettesítési lehetőségként adódik. A magyar csoport szerint pontosan azért van szükség az oltalmi kör időben való rögzítésére, hogy új találmányok és fejlesztések ne essenek bele a korábbi szabadalom oltalmi körébe, valamint harmadik felek jogbiztonságának biztosítása végett:

„A magyar csoportnak az a véleménye, hogy a szabadalmi oltalom terjedelmének időben nem szabad változnia. Ha a szabadalom oltalmi körébe eső ekvivalenseket különböző időpontokban határoznánk meg, akkor a szabadalmastól különböző felek találmányai és fejlesztései is bekerülhetnek a szabadalom oltalmi körébe. Ez nem lenne helyénvaló. Hovatovább, a szaba-

⁴² Az angol bírósági gyakorlat „tesztje” az ekvivalenciaelv alkalmazhatóságára (AIPPI Summary Report – Q175):

„(1) Does the variant have a material effect on the way the invention works? If yes, the variant is outside the claim.

(2) If no – Would this (i.e. that the variant has no material effect) have been obvious at the date of publication of the patent to a person skilled in the art? If no, the variant is outside the claim.

(3) If yes – Would the reader skilled in the art nevertheless have understood from the language of the claim that the patentee intended that strict compliance with the primary meaning was an essential requirement of the invention? If yes, the variant is outside the claims. If no, the variant infringes.”

dalmi oltalom időben változó terjedelme jobbizonytalanságot eredményezne, ami harmadik felekkel szemben nyilvánvalóan méltánytalan lenne, és sértené jogos érdekeiket.”⁴³

Ezzel a megfontolással a fenti P2 szabadalom $I2 = A + B + C'$ igénypontja nemcsak oltalmazható, de még függő szabadalmat sem eredményezne – holott a magyar Szt. által ismert, függő szabadalmakra vonatkozó kényszerengedély intézménye pont a valamilyen szempontból továbbfejlesztett találmányok „alárendelt” oltalmát biztosítja.

Ugyanakkor a magyar csoport arról is beszámolt, hogy az oltalmi kör időbeli változására vonatkozó jogeset még nem született a felmérés idején (2003). Ha a magyar bíróságok az AIPPI magyar csoportjának álláspontját teszik magukévá, akkor Magyarországon az új technológiák kivezetnek majd a korábbi technológián alapuló szabadalom oltalmi köréből. A fordított irányú kérdésre nézve – vagyis hogy a korábbi P1 szabadalom bitorolhatja-e a későbbi P2 szabadalmat – feltehetően Magyarországon sem értelmeznék a bíróságok az ekvivalencia elvét úgy, hogy azzal a szabadalmi oltalom utólag kiterjedjen korábbi ismert megoldásokra.

Mint az AIPPI felmérésére adott válaszok változatosságából kitűnik, az ekvivalenciaelv időbeliségének a kérdésénél a szabadalmas és harmadik felek érdekkonfliktusa kerül előtérbe. Egyfelől a szabadalmas nem készülhet fel előre az olyan jövőbeli megkerülő megoldások lefedésére, amelyek továbbra is a találmány elvén alapulnak, másfelől harmadik felek számára sérelmes lehet, ha az új fejlesztések is beleesnek a korábbi szabadalom oltalmi körébe. Az ilyen jellegű érdekkonfliktusok eldöntését talán szerencsésebb lenne a jogalkotóra bízni, jogszabályszerű rendelkezés hiányában azonban a bírói esetjog fogja majd Magyarországon is kitölteni ezt a joghézagot, éppúgy, mint a példaként említett fenti országokban.

Összefoglalás

A jelen cikksorozatban kísérletet tettünk azoknak a főbb szabadalomjogi kérdésköröknek az áttekintésére, amelyek célkeresztjében a szabadalmi igénypontok vizsgálata áll. Ilyen kérdéskörök a (i) szabadalmazhatóságon belül az újdonság és a feltalálói tevékenység vizsgálata, a (ii) szabadalmaztatási eljárás, valamint a megadást követő kontradiktórius eljárások során a bővítő értelmű módosítások tilalma (bár ez a leírás egészét is érinti), az (iii) elsőbbség elismerhetőségének kérdése, valamint a (iv) szabadalmi oltalom terjedelme és ezzel összefüggésben a szabadadalombitorlás kérdése.

⁴³ „The Hungarian Group is of the opinion that the scope of patent protection should not change in time. If the protection of equivalents by the patent was decided upon at different points of time, inventions and developments elaborated by parties other than the patentee could have been included into the scope of protection conferred by the patent. This would be unfair. Moreover, the change of the scope of patent protection with time would create legal uncertainty which would be clearly unequitable and against legitimate interests of third parties” (AIPPI Report Q175 – Hungary).

A szabadalmi igénypontok kiemelt jogi szerepe indokoltá tenne olyan igénypont-formalizmust a különböző jogi aspektusok egységes kezelésére, amely a jogalkalmazók számára megkönnyítené a döntés folyamatát, míg a szabadalmi eljárásokban részt vevő felek és képviselőik számára átláthatóbbá és kiszámíthatóbbá tenné ugyanezt. Egy ilyen formális igénypontmodell felépítése és gyakorlati alkalmazásának bemutatása meghaladja a jelen cikksorozat keretét, azonban e sorok szerzőjének szándékában áll a későbbiekben önálló formában foglalkozni a kérdéssel.

Irodalom

- Bobrovsky Jenő*: Az enyém, a tied és a miénk a szellemi tulajdonban; www.mie.org.hu
- Ficsor Mihály*: „Adjon úgyis, ha nem kérem?” Még egyszer (a hivatalból az officialitásról és a megsemmisítésről. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 3. (113.) évf. 1. sz., 2008. február
- Michel Judge*: The role and responsibility of patent attorneys in improving the doctrine of equivalents. IDEA, 2000. 1. sz. p. 123–129
- Ray D. Weston*: A comparative analysis of the doctrine of equivalents: Can European approaches solve an American dilemma? IDEA, 1998. 1. sz. p. 35–79
- The Annotated European Patent Convention, 16th revised edition by *Derk Visser* (Updated till 15 November 2008, H. Tel, Publisher, 2008
- Case Law of the Boards of Appeal of the European Patent Office. Edited by: *Albert Ballester Rodès, Sabine Demangue, Christos Dimopoulos, Barbara Dobrucki, Jane Osbeldiston, Chryssoula Pentheroudakis, Yvonne Podbielski, Jérôme Serre* (Fifth Edition), EPO, 2006
- Guidelines for Examination in the European Patent Office. European Patent Office, December, 2007
- Revision of the European Patent Convention (EPC 2000), Synoptic presentation EPC 1973/2000 – Part I: The Articles. EPO Official Journal, Special Ed. 4, 2007
- Revision of the European Patent Convention (EPC 2000), Update of decision of the President and notices from the European Patent Office of relevance to patent practitioners. EPO Official Journal, Special Ed. 3, 2007
- A szabadalmi ügyintézés módszertani útmutatója. Magyar Szabadalmi Hivatal (1. sz. frissítés, 2001. június)
- AIPPI Summary Report – Question Q175 – The role of equivalents and prosecution history in defining the scope of patent protection, 2003
- AIPPI Report Q175 – Hungary. Hungarian Group: *E. Baranyi, E. Friedmann, J. Kerény, Dr. D. Machytka-Frank, Dr. A. Mándi* (Chair), *K. Mármarosi, I. Molnár, L. Németh, Zs. Németh, Dr. T. Palágyi, Dr. I. Polgár, A. Weichinger*
- United States Court of Appeals for the Federal Circuit döntése (97-1194,-1401); Chiuminatta Concrete Concepts, Inc., Edward Chiuminatta, and Alan R. Chiuminatta, V. Cardinal Industries, Inc. and Green Machine Corporation, and Allen Engineering Corporation